

í t é l e t e t:

A Fővárosi Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletének a II., III., IV. és V. rendű felperesre vonatkozó rendelkezéseit megváltoztatja, az alperes 2014. június 30. napján kelt Vj/29-522/2011. számú határozatának a II., III., IV. és V. rendű felperesre vonatkozó rendelkezéseit hatályon kívül helyezi, és az alperest a II., III., IV. és V. rendű felperes tekintetében új eljárásra kötelezi.

Kötelezi az alperest arra, hogy 15 napon belül fizessen meg a II., III., IV. és V. rendű felperesnek külön-külön 2.000.000.- (azaz kétmillió) – 2.000.000.- (azaz kétmillió) forint együttes első- és másodfokú perköltséget.

A II., III., IV. és V. rendű felperesek tekintetében a kereseti és fellebbezési illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen további fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az alperes 2011. június 9.napján hivatalból versenyfelügyeleti eljárást indított az I-V. rendű felperesekkel és a Frissbeton Betongyártó és Forgalmazó Kft-vel szemben. Az eljárását 2012. november 19. napján a VI. rendű, és 2013. szeptember 3. napján a VII. és a VIII. rendű felperesekre is kiterjesztette.

Az alperes a 2014. június 30. napján kelt Vj/29-522/2011. számú határozatában megállapította, hogy az I. rendű, II. rendű, III. rendű, IV. rendű, V. rendű és VII. rendű felperesek 2005-2007 között, a VIII. rendű felperes 2005 évtől 2007. augusztus 20-ig, a Frissbeton Betongyártó és Forgalmazó Kft. 2007. augusztus 21-től 2007. decemberig, a VI. rendű felperes 2005 évtől 2007. január 30-ig egységes, folyamatos és komplex jogsértést folytattak az 1000 m³ feletti Budapest környéki transzportbeton megrendelések előre meghatározott kvóta mentén történő felosztása és a transzportbeton árszintjének meghatározása céljából. E magatartásukkal megsértették a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 11.§ (1) bekezdését. Ezért az I. rendű felperest 185.400.000.- forint, a II. rendű felperest 643.900.000.- forint, a III. rendű felperest 192.000.000.- forint, a IV. rendű felperest 465.800.000.- forint, a Frissbeton Betongyártó és Forgalmazó Kft-t 53.500.000.- forint, az V. rendű felperest 550.000.000.- forint, a VI. rendű felperest 270.200.000.- forint, a VII. rendű felperest 1.000.000.- forint, a VIII. rendű felperest 428.400.000.- forint versenyfelügyeleti bírság megfizetésére kötelezte. Indokolásában rögzítette, hogy a felperesek, valamint jogelődeik igazgatói, illetőleg kereskedelmi vezetői a 2005-2007-ig terjedő időszakban a C20-as transzportbeton piacára vonatkozó tárgyalásokon vettek részt, amelyek célja az ott közösen meghatározott árszint fenntartása, a védett vevők piaci részesedésnek megfelelő felosztása és megtartása volt. A releváns piac ismertetését követően kiemelte, hogy a felperesek részesedése a vizsgált időszakban a 20 és a 40 km-es szállítási távolságot egyaránt alapul véve jelentős mértékben meghaladta a 10%-ot. Részletesen ismertette a találkozók résztvevőit, valamint a VII. rendű felperes találkozók szervezésével összefüggő szerepét. Kifejtette, hogy a kereskedelmi vezetők havonta több alkalommal rendszeresen találkoztak, amely találkozók az 1000 m³-nél nagyobb transzportbeton igényű munkákat osztották fel a piaci árszint megtartása és a vevők egymás közti felosztása érdekében. Az eljárása során a védett tanúk alkalmazását a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 39/A.§ (1) bekezdésére, a Tpv. 79/B.§ (3) bekezdésére alapította. A találkozók szereplők személyét az 1. és 2. számú védett tanúk vallomása alapján ismertette. Az árrögzítés és a piacfelosztás bizonyítékai körében az 1. számú védett tanú (a továbbiakban: 1. tanú) által becsatolt táblázatokra, valamint a 2. számú védett tanú (a továbbiakban: 2. tanú) határidőnaplójára (a továbbiakban: határidőnapló) és spirálfüzetére (a továbbiakban: spirálfüzet) hivatkozott. Kiemelte, hogy a táblázatok a tárgyalások tárgyát, a résztvevők pontos körét, a felperesek piaci részesedését és az

azokhoz kapcsolódó teljesítéseket tartalmazták az 1000 m³ feletti munkák vevőinek felsorolásával. Leszögezte, hogy a felső vezetők által évente egyszer megtartott találkozón szóban közölték az adott vállalkozásra jutó kvótákat, amelyet százalékos arányban határoztak meg, és ezután a középvezetői találkozókon a táblázatban cégenként rögzítésre került. A védett tanúk nyilatkozata és a felperesek által alkalmazott árak elemzése alapján megállapította, hogy általánosságban az árak jelentősen szóródtak, de az 1000 m³ feletti megrendeléseknél az időszakos átlagár lényegesen nagyobb stabilitást mutatott.

A bizonyítékokat értékelve hangsúlyozta, hogy az összehangolt magatartást, a versenykorlátozó cél ismérveit a középvezetői találkozón készült táblázatok, az 1. tanú asztali naptára erre vonatkozó oldalai, a 2. tanú határidőnaplója és a spirálfüzet közvetlenül alátámasztották. Az 1. tanú a táblázatot készítő személyt () is megnevezte, és a táblázat készítésének helyeként a középvezetői találkozókat jelölte meg. A 2. és a 3. számú védett tanú (a továbbiakban: 3. tanú) nyilatkozatai alapján leszögezte, hogy azok összhangban állnak az 1. tanú előadásával, a 2. és 3. tanúk a táblázatokat felismerték, a 2. tanú a táblázat valós tartalmát megerősítette azzal az észrevétellel, hogy az nem teljes terjedelmű. A védett tanúk nyilatkozatát és az általuk rendelkezésre bocsátott bizonyítékokat értékelve kiemelte, hogy a táblázatokat tartalmi szempontból a 2. tanú határidőnaplójának bejegyzései közvetlenül is megerősítették, mert azok a 2006. május 17-i és szeptember 29-i találkozókra egyezően utaltak. Megjegyezte, hogy a spirálfüzet bejegyzései is ugyanazt a tartalmi struktúrát követték mint a táblázatok, amely ez utóbbiak hitelességét igazolta. Az eljárás során kirendelt igazságügyi szakértő a határidőnaplóban szereplő bejegyzések mindegyikét a 2. tanútól származtatta, a bejegyzések 2006. évből származó korabeli írásos dokumentumok voltak. A határidőnaplóban szereplő rajzokkal kapcsolatban kifejtette, hogy nem volt egyértelmű, miszerint azok náci, neonáci vagy sátánista szimbólumok, erre tekintettel nem volt indokolt a 2. tanú vallomásának, illetve a határidőnaplójának a bizonyítékok köréből történő kirekesztése. A védett tanúk nyilatkozatának hitelességét illetően leszögezte, hogy az 1. tanú személyi körülményeiről valós tényeket adott elő, nem volt elfogult, a 2. tanú nyilatkozatai, valamint határidőnaplója hiteles bizonyítékok, a 3. tanú személyi körülményei szintén részletesen feltárássra kerültek. A védett tanúk nyilatkozatai egybehangzóak, pontosak, kellően konzisztensek voltak, annak ellenére, hogy egymás személyéről és nyilatkozatairól nem tudtak. Összegzésében megállapította, hogy a fenti tanúvallomások, valamint okirati bizonyítékok (táblázatok, határidőnapló, naptárbejegyzések, spirálfüzet) alátámasztották, hogy a felperesek egységes, folyamatos és komplex jogsértést folytattak az 1000 m³ feletti Budapest környéki transzportbeton megrendelések előre meghatározott kvóta mentén történő felosztása, és a transzportbeton árszintjének meghatározása céljából, amely tevékenységük a Tptv. 11.§ (1) bekezdésébe ütközött. Megjegyezte, hogy a VII. rendű felperes a jogsértés tekintetében alapvetően adminisztratív feladatokat látott el, amely a versenyjogi felelősségét szintén megalapozta. Megállapította, hogy a jogsértés jelentős, mivel az érintettek piaci részesedése a 10%-ot jelentősen meghaladta és a tevékenységük a horizontális árörögzés és piacfelosztás volt.

A bírság mértékét a Tptv. 78.§-ára, valamint a Gazdasági Versenyhivatal Elnökének és a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa Elnökének 1/2012. Közleményére (a továbbiakban: Bírságközlemény) alapította. Indokolása szerint a bírság kiszabása körében értékelte a releváns forgalmat, és azt, hogy a megállapított jogsértés jelentős mértékben korlátozta a felperesek közötti versenyt, továbbá figyelemmel volt a felperesek piaci részesedésének mértékére is.

Az I. rendű felperes a határozattal szemben előterjesztett keresetében elsődlegesen az alperesi határozat megváltoztatását és az eljárás megszüntetését kérte a jogsértés, illetve annak

bizonyítottsága hiányában, másodlagosan az alperes határozatának hatályon kívül helyezését és az eljárás megszüntetését, illetőleg vagylagosan az alperes új eljárásra kötelezését, harmadlagosan a bírság kiszabásának mellőzését, illetve csökkentését kérte. A II. rendű felperes elsődlegesen a határozat hatályon kívül helyezését, másodlagosan a megváltoztatását kérte a jogalap, illetve a bírság jelentős mérséklése mellett. A III. és V. rendű felperesek elsődlegesen a határozat megváltoztatását és jogsértés hiányában az eljárás megszüntetését, másodlagosan a határozat részbeni megváltoztatásával a bírság arányos csökkentését, harmadlagosan a határozat megváltoztatásával a bírság alacsonyabb összegben történő meghatározását kérték. A IV. rendű felperes elsődlegesen a jogalap és bizonyítottság hiányában a határozat megváltoztatását vagy hatályon kívül helyezését és az alperes új eljárásra kötelezését, másodlagosan a határozat megváltoztatásával a bírság csökkentését kérte. A VI. rendű felperes elsődlegesen elévülésre hivatkozással az alperes határozatának megváltoztatását és az eljárás vele szemben történő megszüntetését, másodlagosan a határozat hatályon kívül helyezését, harmadlagosan a hatályon kívül helyezés mellett az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését, negyedlegesen a bírság 71.600.000.- forintba történő mérséklését kérte. A VII. rendű felperes vagylagosan elévülésre illetőleg jogalap hiányára hivatkozással kérte a határozat megváltoztatását. A VIII. rendű felperes az alperes határozatának megváltoztatásával elévülés okán ugyancsak az eljárás megszüntetését kérte.

Az I-VI. rendű felperesek keresetükben a Ket. alapelvi rendelkezéseire, a 39/A.§-ára, 54.§ (4) bekezdésére, az Alkotmánybíróság egyes határozataira, az Emberi Jogok Európai Egyezményének VI. cikkére, az Európai Unió Alapjogi Kartájának és az Alaptörvény XXVI. és XXVIII. cikk (2) bekezdésében foglaltakra hivatkoztak. Kifogásolták a védett tanúk nyilatkozatának és az általuk csatolt okiratoknak a bizonyítékként történő felhasználását, figyelemmel arra, hogy a védett tanúkhöz közvetlenül kérdést nem intézhettek, indítványt nem tehettek. Érvelésük szerint az alperes ezen tanúkat az eljárása során a különösen védett tanúk szintjére emelte, amelynek révén a védekezési jog gyakorlásához fűződő joguk sérült. Sérelmezték, hogy az 1. tanú asztali naptárát, valamint a határidőnaplót nem tudták áttanulmányozni, és a szakértőhöz kérdést sem tehettek fel. Hangsúlyozták, hogy a védett tanúk elfogultak voltak, mivel korábban valamennyien valamelyik felperes alkalmazásában álltak, ezért érdekükben állt az ezen gazdasági társaságok vagyoni helyzetének a rontása.

Az I., valamint III-VII. rendű felperesek arra is hivatkoztak, hogy a tanúk személye ismerté vált, amellyel a Ket. 39/A.§ (5) bekezdése sérült, ugyanakkor a tanúvallomásokból arra lehet következtetni, hogy az egymás által előadottakról tudomásuk volt, így a meghallgatásukra felkészültek. Az alperes számos irányított kérdést tett fel részükre, amelyre tekintettel az általuk előadottak ez okból sem használhatók fel. A III-VI. rendű felperesek a spirálfüzet bizonyíték erejét vitatva arra utaltak, hogy a bejegyzés körülményei nem ismertek, mert akként nyilatkozott, hogy ezek nem a középvezetői találkozó alkalmával készültek. Az V. rendű felperes hivatkozott arra is, hogy a 2. tanú a táblázatokat tartalmában manipuláltnak tekintette, és azok eredete, készítésének körülményei sem tisztázódtak. A I-II., valamint IV. rendű felperesek vitatták a releváns piac meghatározását is, rámutatva arra, hogy a földrajzi piac ténylegesen szűkebb, mert csak a 10-15 km-en belül elhelyezkedő üzemek tekintethetők versenytársaknak. IV. rendű felperes a termékpiacon meghatározását is tévesnek tartotta és vitatta a felperesek piaci részesedésének 70%-ot meghaladó voltát. IV. rendű felperes keresetében vitatta az árrögzítést is.

Az I. rendű felperes az 1. és 2. tanúvallomások bizonyítékként történő felhasználását vitatta. A táblázatok és határidőnaplók tekintetében hangsúlyozta, hogy tényleges keletkezésük ismeretlen és nem bizonyított, az csupán a tanúk vallomásából került levezetésre, ezért azok bizonyító erővel nem

rendelkeznek. A bírság tekintetében vitatta annak mértékét azzal, hogy annak összegét az alperes indokolás nélkül kerekítette. Indítványozta , valamint az ügyben eljáró vizsgálók tanúkénti meghallgatását, írásszakértő kirendelését és a 2. tanú zárt adatkezelésének megszüntetését.

A II. rendű felperes vitatta a határidőnapló hitelességét, mert arra a 2. tanú csak a vizsgálóval való egyeztetés, illetve informátori díj megfizetése után a második meghallgatása alkalmával hivatkozott. Érvelése szerint a benne lévő adatok hiteltelenek, mert életszerűtlen, hogy 2006. év közepén az év egészére vonatkozó piaci részesedések, mennyiségek és százalékok rögzítésére került sor. Nézete szerint a spirálfüzet adatai nem egyeznek a táblázatok számsoraival, pedig ésszerű magyarázatot adott a feljegyzések jelentésére. Kifejtette, hogy a spirálfüzet bejegyzésének keletkezése nem ismert, a védett tanú nyilatkozata e körben ellentmondásos volt. Indítványozta és , és egy további munkavállalójának, valamint az 1. és 2. tanúknak a meghallgatását.

IV. rendű felperes kifejtette, hogy az alperes az eljárása során a tényállás tisztázási kötelezettségének nem tett eleget, mert a tanú nyilatkozatai között feszülő ellentmondásokat nem tárta fel. Az 1. és 2. tanúkon kívül meghallgatott személyek a felső vezetői találkozókat nem ismerték el, a középvezetői találkozókra nézve az 1. és 2. tanú a VII. rendű felperessel kapcsolatos vallomását a felperes közgyűlési és elnökségi ülésének jegyzőkönyve, jelenléti ívei egyértelműen cáfolták. Indítványozta könyvszakértő és írásszakértő kirendelését, és meghallgatását, valamint a Vj-148/2008. irat per tárgyává tételét, valamint a Bécs-Pozsony-Budapest vonatkozásában a transzportbeton árak összehasonlítását.

III. és V. rendű felperesek a keresetükben szintén hangsúlyozták, hogy az 1., 2., és 3. tanú nyilatkozatai nem használhatók fel bizonyítékként és a táblázatok hamisítás eredményeként jöttek létre. A határidőnapló sem képezheti a jogi mérlegelés tárgyát, mivel az alperes nem vizsgálta a védett tanú szavahihetőségét. Leszögezték, hogy a VII. rendű felperes által szervezett közgyűlések és elnökségi ülések önmagukban nem bizonyítják a jogsértést. Kifogásolták, hogy a bírság kiszabása körében az alperes negatív piaci hatást nem bizonyított. III. rendű felperes írásszakértő kirendelését, V. rendű felperes a közigazgatási eljárás során eljáró szakértő meghallgatását indítványozta.

VI. rendű felperes életszerűtlennek tartotta az 1. tanú felső vezetői találkozókra vonatkozó előadását. Észrevételezte, hogy az a személy akit 2. tanúként azonosított, a középvezetői találkozókon való részvételre a VI. rendű felperestől semmilyen meghatalmazást nem kapott. Érvelése szerint a táblázatok adatai a szállítás és a piaci részesedés tekintetében a valósággal ellentétesek. Kifejtette, hogy mindössze egy-egy szövetségi ülésen és közgyűlésen vett részt 2005-2007. között, amely kizárja, hogy részese lehetett volna bármilyen jogellenes akarategységnek. Hivatkozott az ügyintézési határidő túllépésére és az eljárási alapelvek megsértésére. Elsődleges kereseti kérelmével összefüggésben hangsúlyozta, hogy öt év elteltével indult eljárás vele szemben, ezért az a Tpv. 52.§ b) pontjára, az 53.§ (4) bekezdésére és a Tpv. 67.§ (4) bekezdésére tekintettel az elévült. A bírság kiszabás körében a Tpv. 78.§ (3) bekezdésének megsértését állította. A legfeljebb hét hónap időtartamban fennálló jogsértő állapot figyelembevételével maximum 71.600.000.- forint összegű bírságot tartott indokoltnak. Indítványozta és meghallgatását, valamint ár- és írásszakértő kirendelését.

A VII. rendű felperes hangsúlyozta, hogy társadalmi szervezetként nem végzett jogellenes adminisztratív szervezői feladatot a tagjai által alkalmazott árakkal és a tagok piaci részesedésével

összefüggésben. Kiemelte, hogy az üléseken a tagok a jegyzőkönyvekben és emlékeztetőkben szereplő tárgykörökben tárgyaltak, és nem folyt jogellenes egyeztetés, amelyet egyébként a védett tanúkon kívül meghallgatott személyek is alátámasztottak. Az alperes

vallomását a Ket. 50.§ (6) bekezdésében ütköző módon nem értékelte. Észrevételezte, hogy a meghallgatások időpontjában és a felperesekkel nem állt jogi kapcsolatban. Az 1. és 2. tanúk nevesítését követően állította, hogy a jelenléti íven található aláírások hiányában ezen tanúk a megbeszélésen részt sem vehettek, nyilatkozatuk ez okból sem tartalmazhat releváns információt.

I-VII. rendű felperesek az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését indítványozták a Ket. 39/A.§ normakontrolljára vonatkozóan.

Az alperes érdemi ellenkérelmében a határozata indokolását fenntartva és azt jogszerűnek tekintve valamennyi kereset elutasítását kérte. A VI-VIII. rendű felperesek elévülési kifogásával összefüggésben hangsúlyozta, hogy az eljárás megindításának 2011. június 9-ei időpontjában az elévülési idő még nem telt el. A Tpvt. 53.§ (4) bekezdésére, a 67.§ (4) bekezdésére és 70.§-ára utalással hangsúlyozta, hogy az ügyfél vizsgálatba történő bevonása az ügyindításhoz kapcsolódik, így e körben az elévülés intézménye nem volt alkalmazható. Érvelése szerint az eljárás során a bizonyítékok beszerzése és értékelése a Ket. szabályainak maradéktalanul megfelelt.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a II-VIII. rendű felperesek keresetét elutasította. Indokolásában a VI., VII. és VIII. rendű felperesek elévülési kifogását alaptalannak tartotta. E körben felhívta a Tpvt. 52.§-ának, 53.§ (4) bekezdésének, 67.§ (4) bekezdésének, 68.§-ának, 70.§ (1) és (4) bekezdéseinek, 72.§ (1) bekezdés b) pontjának hatályos rendelkezéseit, valamint az EK Szerződés 82. cikkében foglaltakat. Kifejtette, hogy a vizsgálat és az eljárás nem azonos fogalmak ezért a Tpvt. 67.§ (4) bekezdésben meghatározott vizsgálatindítási tilalom a felperesek esetén elévülést nem eredményezett. Leszögezte, hogy ezért a jogsértés utolsó napja és az eljárásba vonás napja között eltelt időnek nincs jelentősége. Erre figyelemmel a felperesek terhére megállapított folytatólagos jogsértések utolsó napjához képest a határidő még nem telt el.

I-V. rendű felperesek által előterjesztett keresettel összefüggésben leszögezte, hogy a felperesek alaptalanul állították, miszerint a védekezés joguk az Alaptörvénybe, illetve az Emberi Jogok Európai Egyezményének VI. cikkébe ütközött. Az I., III. és VI. rendű felperesek alaptalanul hivatkoztak a büntető eljárás szabályaira és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 172.§ (5) bekezdésére, mert az alperes eljárására a Tpvt. 44.§ (1) bekezdésére tekintettel a Ket. rendelkezései vonatkoznak. A Ket. 50.§ (1) bekezdésére és a Tpvt. 11.§ (1) bekezdésére utalással megállapította, hogy az alperes az eljárása során a tényállás tisztázási kötelezettségének eleget tett, és a Ket. alapelvei nem sérültek. Leszögezte, hogy a Tpvt. 41.§ (1) bekezdése folytán a Ket. 39/A.§ (1) bekezdése az eljárás bármely szakaszában alkalmazható volt és az alperes eljárása megfelelt a 30/2014.(IX.30.) AB határozat indokolásában foglaltaknak is.

Az 1., 2. és 3. tanúk vallomásából készült kivonatokat e tanúk természetes személyazonosító adatait tartalmazó okiratokkal és a hangfelvételekkel összevetve megállapította, hogy a Ket. 39/A.§ (1) bekezdésben foglaltak szerint a zárt adatkezelés indokoltsága fennállt. Leszögezte, hogy ez esetben a törvény kategorikusan kizárja a tanú meghallgatásakor az ügyfél jelenlétét, így a meghallgatás időpontjában hozzájuk kérdés sem volt intézhető. Miután az alperes a felpereseknek megküldte a vallomások kivonatait, amelyre észrevételt tehettek és kérdés feltételét is indítványozhatták, a védekezési joguk nem sérült, ugyanakkor e jogukkal nem éltek. A védett tanúk és az alperes anyagi

érdekeltségére a felperesek szükségtelenül hivatkoztak, mert az alperes jogalkalmazói feladatát teljesítette. A Tpt. 79/A.§ (1) bekezdése nem zárja ki, hogy az eljárás alá vont személyek piaci magatartását ismerő személy informátor lehessen, és azt sem, hogy zárt adatkezelése utóbb elrendelhető legyen.

Kifejtette, hogy az alperes a megállapításait egyrészt a védett tanúk vallomására, másrészt okirati bizonyítékokra alapította. Leszögezte, hogy a védett tanúk meghallgatása a felperesek által előterjesztett jegyzőkönyvezési kifogások ellenére is törvényes volt. Az elfogultságot az alperes érdemben vizsgálta, és erre utaló körülmény nem került feltárára. A tanúvallomások összehangoltságát a rendelkezésre álló nyilatkozatok szintén nem támasztották alá. Leszögezte, hogy a bizonyítékok forrását, beszerzésük időpontját és módját az alperes határozata az eljárás iratainak megfelelően tartalmazza. A tanúk aláírásukkal igazoltan büntetőjogi felelősségük tudatában nyilatkoztak. A kihallgatás stratégiáját érintő észrevételek irrelevánsak, mert a tanúkihallgatások taktikájának kialakítása az alperes szabad kompetenciájába tartozik. Hangsúlyozta, hogy alperes a rendelkezésre álló tanúvallomásokat okszerűen értékelte, a védett tanúk vallomásai hitelesnek tekintendők.

Az a tény, hogy az 1. tanú nem közvetlen résztvevőként utalt a felső vezetői találkozókra, az ilyen találkozók létezésére vonatkozó határozati megállapításokat nem tették megalapozatlanná. Az alperes nem dokumentált felső vezetői találkozókra alapította döntését, ezért a szövetségi üléseken való részvétele nem volt ügyszó. A VI. rendű felperes egy általa megjelölt névhez kötötten vitatta a 2. tanú középvezetői találkozókra való részvételét, azonban ennek nem volt az ügyben relevanciája a zárt adatkezelés tényének perre való kihatása miatt. Leszögezte, hogy a középvezetői találkozók időpontjára és a résztvevőire vonatkozóan a védett tanúk vallomása a releváns körülmények tekintetében egymással és az okirati bizonyítékokkal is összhangban állt. A 2. tanúnak a táblázatok keletkezésére vonatkozó vallomásából megállapítható volt, hogy az nem manipulált, hanem csupán hiányos. Leszögezte, hogy a táblázatokon kívül rendelkezésre álló asztali naptár és határidőnapló rendeltetésénél fogva bizonyítékként volt értékelhető. A határidőnaplóban fellelt szimbólumok számonkérésével a világnézeti, vallási és egyéb szempontok feltárával, a naplóbejegyzések keletkezésének időpontja, illetőleg a bejegyzésben szereplő számok és kifejezések okszerűen nem cáfolhatók. A spirálfüzet átemelése a Vj-148/2008. számú eljárásból jogszerű volt, mert az eljárás tárgya a perbelitől különbözött. Leszögezte, hogy a határidőnapló releváns bejegyzései nem manipuláltak, az a 2. tanútól származik. A VII. rendű felperes álláspontjával ellentétben a védett tanúk vallomásai értékelhetőek voltak, az általuk szolgáltatott bizonyítékok kirekesztésére nem kerülhetett sor, ezen bizonyítékok egymáshoz és a többi bizonyítékhoz való viszonyát az alperes a Ket. 50.§ (6) bekezdésével összhangban értékelte.

Kifejtette, hogy az érintett földrajzi piac pontos meghatározásának a jogsértés vonatkozásában nem volt ügyszó jelentősége, mert ár- és piacfelosztó versenykorlátozó megállapodást tárt fel, és az árörögzítést a felperesek adatszolgáltatása alapján végzett árelemzés eredménye is alátámasztotta. A IV. rendű felperes keresetével összefüggésben az alperesi álláspontot osztva kifejtette, hogy a betonnak nincsen közvetlen helyettesítő terméke és földrajzi piacként a Budapest és környéke tételezhető volt, e szempontnak ugyanakkor a bírság kiszabás jogalapjára kihatása nem volt. Nem volt relevanciája IV. rendű felperes azon hivatkozásának sem, hogy a VII. rendű felperes közgyűlési és elnökségi gyűléseinek jelenléti ívén azon személyek nem szerepelnek, akiket az 1. és 2. tanúkkal azonosított. Érvelése szerint a VII. rendű felperes terhére megállapított jogsértés a versenyjogi felelősség kapcsán szintén bizonyított. A Ket. 39/A.§-ára vonatkozó normakontroll kezdeményezést alaptalannak találta. A felperesek által indítványozott tanúbizonyítások lefolytatását, írás-, ár- és

könyvszakértő bevonását szükségtelennek ítélte, mert a felperesek versenyjogi felelőssége a rendelkezésre álló közigazgatási iratok és a perben lefolytatott bizonyítási eljárás alapján eldönthető volt. Kifejtette, hogy az alperes széles körű árelemzésére és arra tekintettel, hogy a releváns termékekre alkalmazott árak tekintetében érdemi vita nem volt, az uniós tagállamok fővárosaiban alkalmazott transzportbeton árak feltárásának nem volt jelentősége.

A II. rendű felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet keresete szerinti megváltoztatását, másodlagosan annak hatályon kívül helyezésével az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását kérte. Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú ítélet megállapításával szemben a tényállás ellentmondásos, hiányos és az eljárási garanciák sérültek. Kifejezetten vitatta az alperes által beszerzett táblázatok bizonyító erejét. Álláspontja szerint azok nem alkalmasak a jogsértés igazolására. Kifogásolta a védett tanúk nyilatkozatát és hangsúlyozta, hogy a védett tanútól származó iratok törvényes bizonyítékul nem szolgálhatnak. A betekintheső iratokból nem derül ki, hogy a táblázatok mikor és milyen eljárási cselekmény révén kerültek az alperes birtokába, és az sem, hogy a védett tanúk miként kerültek a látókörébe. Nem állapítható meg, hogy az érintettek milyen okból kérték a védett tanúvá nyilvánítást. Utalt arra is, hogy a védett tanúk beazonosíthatók, (a leírásával az alperes egy jegyzőkönyv kivonatában egyikük személyét elárulta, majd ezt a kivonatot eltüntette.) Részletesen kifogásolta a tanúk meghallgatásának körülményeit. A tanúvallomásokat nem szó szerint jegyzőkönyvezték, a több órás meghallgatásokat pár oldalas jegyzőkönyvben foglalták össze, amelyből a vizsgálói kérdések sem derülnek ki. A védett tanúk vallomásai sajátosan hasonlítanak egymásra, így a vallomások egy részét általánosan vagy nagy vonalakban fejtik ki, míg egészen apró részletkérdésekre egyformán konkrétan nyilatkoznak. Hangsúlyozta, hogy a védett tanúk nem voltak érdektelenek, az egyik védett tanú informátori díjban is részesült. Az egyik védett tanú az eljárás alá vont vállalkozások versenytársának vezetője, aki érdekelt az eljárás alá vontak anyagi helyzetének rontásában. Megjegyezte, hogy mindhárom védett tanú az eljárás alá vontak korábbi alkalmazottja volt, a munkaviszony megszűnésére tekintettel haragos, ellenséges érzület keletkezhetett bennük, ezért elfogulatlanak nem tekinthetők. A táblázat, a határidőnapló és asztali naptár által lefedett időtartamok rendkívül nagyfokú és valószínűtlen egybeesést mutatnak, amelynek az okát az alperes nem tisztázta. A spirálfüzet és a táblázat között jelentős különbségek vannak, a hasonlóság csak annyi, hogy a piaci szereplők és az esetleges piaci részesedés változásokat mutató számok vannak mindkét iratban, amelyekből nem következik a piacfelosztás. Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság a felperesek álláspontját elvetve nem vizsgálta a tisztességtelen eljárás feltételeinek teljesülését, és az árörögzítéssel érdemben nem foglalkozott. Vitatta az érintett földrajzi piacra vonatkozó ítéleti megállapítást, amelynek azért van jelentősége, mert érdemben cáfolja azt a hipotézist, hogy a felperesek képesek lettek volna az érintett piac egészének a lefedésére. Az elsőfokú bíróság alaptalanul minősítette aggálytalannak a szakvéleményt, amely semmilyen indokolást, módszertani leírást nem tartalmazott. Vitatta a jogsértés időtartamára vonatkozó megállapítást is, mert a védett tanúk többsége nem erősítette meg, hogy a jogsértő magatartás 2007. év végéig tartott, az írásbeli bizonyítékok pedig csak 2006. évre utaltak. A bírság kiszabása a Bírságközlemény II.2.4. pontjába ütközik, mert nem adta indokát annak, hogy mi az a kivételes ok ami miatt a külföldön elért forgalom is figyelembe vételre került. Megjegyezte, hogy a bizonyítási indítványa elutasítására is jogszerűtlenül került sor.

A III. és V. rendű felperesek azonos tartalmú fellebbezésükben elsődlegesen az elsőfokú ítélet keresetük szerinti megváltoztatását, másodlagosan annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását kérték. Indokaik szerint az elsőfokú ítélet megalapozatlan és az általa értékelt bizonyítékok nem alkalmasak a jogsértés alátámasztására, azokat az eljárásból ki kellett volna rekeszteni, amelyre tekintettel az ítélet a Ket.

alapelvei közül a 2.§ (3) bekezdésébe, 3.§ (2) bekezdés b) pontjába, az 5.§ (1) és (6) bekezdésébe, az Európai Jogok Egyezségokmánya VI. cikk (1) és (2) bekezdésébe, az Alaptörvény XXIV. és XXVIII. cikk (2) bekezdésébe, a Tpvt. 11.§-ába, valamint a Pp. 206.§ (1) bekezdésébe ütközik. A védett tanúk vallomása bizonyítékként nem értékelhető, mert a meghallgatás módja súlyosan sértette a tisztességek eljáráshoz, valamint a védekezéshez való jogot, amelynek korlátozása sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményét, az Alaptörvényben szabályozott tisztességes eljáráshoz, és a védekezéshez való jogot. Az alperes e jogait csorbította, amikor kizárólag a javasolt kérdések feltételét tette lehetővé, ezáltal megfosztotta a kereszkérdések feltételétől és annak lehetőségétől, hogy a védett tanúk szavahihetősége is tisztázásra kerüljön. A három éve folyamatban lévő ügyben csupán kettő naptári napot biztosított a kérdések feltételének indítványozására. Az elsőfokú bíróság alaptalanul rögzítette, hogy az 1. tanú által büntetőjogi felelőssége tudatában becsatolt táblázat csak hiányos és nem manipulált. A 2. tanú nyilatkozata alapján tévesen minősítette a táblázatokat hiányosnak és vélte úgy, hogy a manipulálást kizárja az, hogy az 1. tanú büntetőjogi következményének tudatában nyújtotta be azokat. A táblázatokból ugyanis nem sorok, hanem oszlopok hiányoznak, amiből egyenesen következik, hogy azokat utólag készítették. A 2. tanú határidőnaplóját is ki kellett volna rekeszteni a bizonyítékok köréből. Kifogásolták, hogy az elsőfokú bíróság a neonáci szimbólumokra, amelyek tömkelegével fordultak henne elő, mindössze rövid néhány bekezdésben tért ki, annak ellenére, hogy ezen szimbólumok (horogkereszt, SS rövidítés, 88 rajzok) jelentései nyilvánvalóak. Ezért a 2. tanú integritásával kapcsolatban komoly aggályok merülnek fel, és ez a szavahihetőségét is megkérdőjelezi. Kifejtették, hogy a védett tanúk első vallomásai egymással ellentmondásban álltak, azonban a második meghallgatásukkor ezek az ellentmondások megszűntek, és egyező válaszokat adtak, amely igazolja, hogy az első meghallgatásukat követően egymással kapcsolatba léptek. A védett tanúk elfogultak, nyilatkozataik nem minősíthetők pártatlannak, mivel az eljárás alá vont vállalkozások korábbi munkavállalói voltak, és munkaviszonyuk megszűnését követően az eljárás alá vontak versenytársainál helyezkedtek el. Így a tőlük származó bizonyíték bizonyító ereje jelentősen csökken. Az alperesi határozat nem tartalmaz információt a piaci részesedésekről a budapesti piacon. A 70%-ra vonatkozó megállapítás a teljes magyarországi piacra vonatkozik, így a bíróság erre vonatkozó mérlegelése szintén megalapozatlan. Az elsőfokú bíróság jogsértően utasította el a bizonyítási indítványukat. A szavahihetőség, a motiváltság és az ezekről szerzett benyomások megállapításának érdekében szükségesnek tartották és védett tanúk, korábbi kollégájának, a vizsgálóknak, valamint a bejegyzések időpontjáról az írásszakértőnek a meghallgatását és új írásszakértő kirendelését. Fenntartották az Alkotmánybíróság előtti normakontroll kezdeményezésére vonatkozó indítványukat is.

A IV. rendű felperes a fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását, másodlagosan az elsőfokú ítélet és a határozat megváltoztatásával az eljárás megszüntetését kérte. Érvelése szerint az elsőfokú bíróság alaptalanul mellőzte a bizonyítási indítványát. A C20-as betonra vonatkoztatott tárgyalás vagy egyeztetés az alperesi állítással szemben értelmetlen és alaptalan, mivel a C20 csak a testsűrűséget és a szilárdságot jelöli, miközben az egyes betonfajták további tényezői jelentősen befolyásolják az előállítás költségét, és az árat. Megjegyezte, hogy ugyanazon létesítménynél gyengébb és erősebb szilárdságú osztályba tartozó betont is rendelnek. Tényszerűen igazolta, hogy a transzportbeton betonszerkezetekkel, acélszerkezetekkel, téglával, aszfalttal és fával is helyettesíthető, ami köztudomású tény, és amelyet az elsőfokú bíróság szintén figyelmen kívül hagyott. Az is nyilvánvaló, hogy a betonüzem 20-40 km sugarú körben tudja termékét értékesíteni, mert az előállítástól a bedolgozásig két óránál több idő nem telhet el. Budapest és környéke területe hozzávetőleg 750 km², ennek következtében az alperes az érintett piacot és földrajzi területet

helytelenül - a Tptv. 14.§-ába ütköző módon - állapította meg. A bizonyítékok értékelését vitatva hangsúlyozta, hogy a védett tanúk előadását az összes többi tanú cáfolta mind az ármegállapítás, mind a piacfelosztás tekintetében, amely nyilatkozatokat, valamint a VII. rendű felperes által csatolt dokumentumokat az elsőfokú bíróság jogsértően hagyta figyelmen kívül. A védett tanúk személye ismertté vált, mert az iratoknál elfekvő híváslista alapján az 1. tanú, míg a jegyzőkönyvi megjelölés (monogram) következtében a 2. tanú azonosíthatóvá vált, így meghallgatásuk az eljárás során szabálytalan volt. A jegyzőkönyv szerint a szavahihetőségük, érdekeik feltárására nem került sor, a kérdések egyoldalúan irányítottak voltak, amely szabálytalanságok csak részben voltak orvosolhatók. Az alperes mindösszesen 48 órát biztosított a kérdések indítványozására, amely az ügy bonyolultságára tekintettel nem volt elegendő. A rendelkezésre álló adatok a felső vezetők és a középvezetők találkozóira vonatkozó megállapításokat nem támasztották alá. A táblázat hiteltelen voltát négy szempontból is állította. E körben kifejtette, hogy abban szerepeltek olyan vevők, akik az érintett időszakban már felszámolás vagy végelszámolás miatt megszűntek, írásbeli nyilatkozatuk szerint ebben az időszakban nem is rendeltek betont, vagy más betonszállítókkal álltak kapcsolatban, illetőleg felszámolás alatt álltak. A határidőnaplóban és a spirálfüzetében lévő adatok feltűnően hasonlóak, ezek okára a határozat nem adott magyarázatot. A rendelkezésre álló bizonyítékok ellentmondásosak, aggályosak, a bizonyítás kiegészítés elengedhetetlen, amelyre tekintettel az elsőfokú bíróság az erre vonatkozó bizonyítási indítványokat alaptalanul utasította el. A 2. tanút az iparban tevékenykedők személyesen és nem mint szélsőjobboldali nézetet vallót ismerik, ezért kérdéses, hogy kitől származnak és hitelesek-e a bejegyzések, amely írásszakértő bevezetését tette volna szükségessé. A határozatban megjelölt árelemzés és az alkalmazott árak hasonlóságának indoka nem az alperes által megjelölt áregyeztetés, hanem a költségtényezők hasonlósága vagy épp azonossága, amelyet egy árszakértő igazolhatott volna.

A VI. és VIII. rendű felperesek a fellebbezésükben az elsőfokú ítélet és az alperesi határozat megváltoztatásával velük szemben az eljárás megszüntetését kérték, a VII. rendű felperes elsődlegesen az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását, másodlagosan az ítélet megváltoztatásával az alperesi határozatra kiterjedően az eljárás megszüntetését kérte. Változatlanul hangsúlyozták, miszerint a versenyfelügyeleti eljárás indítására esetükben az elévülési határidőn túl került sor, amelyre tekintettel az eljárás megszüntetésének feltételei állnak fenn.

A Fővárosi Törvényszék 1.Kf.650.076/2016/8. számú ítéletével az elsőfokú ítélet fellebbezett részét megváltoztatta és az alperes határozatát a II-VIII. rendű felperesekre vonatkozó részében hatályon kívül helyezte és az alperest a II-V. rendű felperesek tekintetében új eljárásra kötelezte. Indokolásában a VI., VII. és VIII. rendű felperesek elévülési kifogását alaposnak tartva kiemelte, hogy az eljárás és a vizsgálat nem azonos fogalmak, de a vizsgálat a versenyfelügyeleti eljárás része, amelynek okán a meghatározott, azonosítható ügyféllel szemben az eljárás legkésőbb a Tptv. 65/A.§ (6) bekezdése szerint közölt végzéssel indítható. Kifejtette, hogy a VI., VII. és VIII. rendű felperesek eljárásba történő bevonására a feltételezett jogsértésük utolsó napjától számított 5 éven túl került sor, ezért velük szemben az elévülés feltételei fennállnak. Erre figyelemmel esetükben az elsőfokú ítélet, valamint az alperesi határozat hatályon kívül helyezése indokolt.

A II-V. rendű felperesek által előterjesztett keresettel összefüggésben a védett tanúkkal kapcsolatban előterjesztett kifogásokat elemezve arra az álláspontra helyezkedett, hogy a Ket. 39/A.§ (1) bekezdése, valamint a Ket. 54.§ (4) bekezdése szerinti követelményre tekintettel kiemelkedő jelentősége van annak, hogy egy tanú védetté nyilvánításának feltételei fennállnak-e. Leszögezte,

hogy a védettséghez komoly félelem keltése szükséges, figyelemmel a Ket. kommentár indoklására is. A jegyzőkönyv tartalmi követelményeként fogalmazta meg a meghallgatás előzményeinek, körülményeinek a leírását, a hatóság és a tanú által elhangzottak szó szerinti rögzítését és az indokolt kérdések feltevését is azzal, hogy az ügyfeleknek elegendő határidőt kell biztosítani a kifogásaik, észrevételeik előterjesztésére és esetleges kérdések feltételére. A következtetése szerint az elsőfokú bíróság a zárt iratokat külön nem vizsgálta, így azt sem, hogy az 1. tanúhoz köthető kérelem formai szempontból sem felel meg a követelményeknek, mivel nincs olyan zárt irat, amely a tanú jogi képviselőjének a meghatalmazását igazolná. Ebből következően nem állapítható meg, hogy a kérelem ténylegesen az 1. tanútól származott. A 2., 3. tanú esetén kifejtette, hogy a tanúk adataik zártan kezelését telefonon kérték, nyilatkozatuk lényegi hasonlóságot mutat. Az előadottak alapján arra a következtetésre jutott, hogy nem valószínűsítették a kérelmük alapjául szolgáló körülményeket és a megjelölt okokat az alperes a valószínűsítés szintjén sem vizsgálta. Mindezek alapján valószínűsítette, hogy ezeket az okokat ténylegesen nem a kérelmezők jelölték meg. Mindebből arra a következtetésre jutott, hogy az adatkezelésre és meghallgatásukra a Ket. 39/A.§ (1) bekezdésébe és 54. § (4) bekezdésébe ütköző módon került sor. Miután a védett tanúk státuszának megváltoztatására nincs lehetőség, ezen tanúvallomásokat a bizonyítékok sorából ki kellett zárni. Ennek folytán arra a következtetésre jutott, hogy nincs olyan bizonyíték, amely önmagában vagy más bizonyítékokkal együtt alátámasztaná az alperes által megjelölt időtartamra vonatkozóan a felperesek jogsértését. Hangsúlyozta, hogy az alperes a tényállás tisztázási kötelezettségének nem tett eleget. Leszögezte, hogy a táblázatoknak a rajta lévő dátumok időpontjában történő létrejöttét, rovatainak a megbeszélésen elhangzottakkal és a számítógépen rögzítettekkel, majd a kinyomtatott verziókkal azonos tartalmát kizárólag az 1. tanú vallomása tanúsíthatja, mivel a másik két védett tanú vallomása azok aznapi keletkezését és tartalmát nem támasztotta alá. E tanúk kizárólag arról nyilatkoztak, hogy tudomásuk szerint hasonló tartalmú táblázatok készültek. Az 1. tanú vallomásának kizárásával megállapítható, hogy a táblázatok korabeli nyilvános adatok ismeretében is készülhettek. A határidőnapló, naptáradatok, valamint a spirálfüzet bejegyzései részadatokat tartalmaznak ugyan, de nem igazolják a felperesek versenyjogi jogsértő magatartását. Mindezek alapján azt állapította meg, hogy II.-V. rendű felperesek esetén a rendelkezésre álló és értékelhető bizonyítékok az alperes által megállapított tényállást nem támasztják alá. Az új eljárásban a tényállás felderítését és bizonyítás kiegészítését írta elő a védett tanúk ismételt meghallgatásával.

Az alperes felülvizsgálati kérelme, valamint a III. és V. rendű felperesek csatlakozó felülvizsgálati kérelme alapján eljárta Kúria a 2018. február 28. napján kelt Kfv.II.37.364/2016/27. számú ítéletével a törvényszék ítéletének a VI., VII. és VIII. rendű felperesre vonatkozó rendelkezéseit hatályában fenntartotta, a II., III., IV. és V. rendű felperesre vonatkozó rendelkezéseit hatályon kívül helyezte és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Indokolásában egyetértett a törvényszékkel a VI., VII. és VIII. rendű felperesek esetében a Tpvt. 67.§ (4) bekezdése értelmezése tekintetében. Hangsúlyozta, hogy a Tpvt. irányadó szabályai helyes értelmezése és az Alkotmánybíróság 435/B/2006. AB, valamint 54/1992. AB határozatai nyomán megállapítható, hogy egy adott ügyfélnek a már folyamatban lévő versenyfelügyeleti eljárásban történő későbbi bevonására csak az elévülési határidőn belül kerülhet sor. Kifejtette, hogy a törvényszék a tanúk adatainak zártan kezelése, a tanúvallomások bizonyítékok köréből való kirekesztése, továbbá ehhez kapcsolódóan a jogsértés bizonyítatlansága körében megalapozatlanul döntött. E körben hangsúlyozta, hogy a másodfokú bíróság helyesen foglalt állást abban, miszerint egyes felperesek fellebbezési hivatkozásai alapján az esetleges jogsértéshez kapcsolódó anyagi jogi érvelés kihat a jogsértésben résztvevő más vállalkozásokra is, tekintettel arra, hogy a kartell ügyekben az egységes, komplex és folyamatos jogsértés esetén a vállalkozások magatartásának tanúsítása összefügg. Így

annak jogi minősítése együttesen vizsgálendő amellel, hogy lehetnek az egyes vállalkozások eltérő szerepét meghatározó egyéb körülmények is. Miután a felperesek egy része a keresetben és a fellebbezésben is kifogásolta a tanúk adatainak zártan kezelését, a védett tanúk meghallgatásának módját, körülményeit, ezek olyan a bizonyítás körébe eső releváns kérdések, amelyeknek következményei valamennyi vállalkozásra kihatnak.

A másodfokú bíróság érvelésével szemben kifejtette, hogy a védett tanú intézményének az a célja, hogy a tanúzási kötelezettség teljesítése érdekében a tanú személyes adatai védelme és az önrendelkezéshez való joga érvényesüljön a védekezéshez való joggal szemben, amely utóbbinak ez által a szükséges és arányos korlátozása következik be. A másodfokú bíróság helytelenül helyezkedett arra az álláspontra, hogy jelen ügyben a védett tanúk a kérelmüket nem alappal terjesztették elő. Az 1. tanú esetén rendelkezésre állt az alapeljárás, amelyben a tanú a jogi képviselő részére teljes körű meghatalmazást adott, így képviselőként jogosult volt előterjeszteni a kérelmet, amelyet egyébként kellően indokolt. Leszögezte, hogy minden esetben egyenként ítélandó meg, hogy az előterjesztett kérelem alkalmas-e a védettség biztosítására. Miután az ügyben mindhárom tanú szubjektív félelemmel és ésszerűen feltételezhető jövőbeni eseményekkel indokolta a kérelmét, a védetté minősítés elvárt szintje részükről megállapítható volt. Az ügy összes körülményét figyelembe véve az indokok kellően adekvátak voltak, így a tanúk védetté nyilvánítása megalapozott és jogszerű volt. Minderre tekintettel téves a három védett tanú nyilatkozatának a bizonyítékok köréből történő kirekesztése eljárási hiba miatt, és annak megállapítása, hogy az alperes a fennmaradó bizonyítékok elégtelensége okán a tényfeltárási kötelezettségét nem teljesítette.

Mindezekre tekintettel a II., III., IV és V. rendű felperesek esetén a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította, amelynek során mindenre kiterjedően szükséges vizsgálni az alperes által lefolytatott bizonyítás jogszerűségét és az alperes által részletezett bizonyítékok értékelését is. Ennek vizsgálatát követően kerülhet sor a jogsértéssel kapcsolatos elsőfokú ítéleti megállapítások érdemi vizsgálatára, ezen belül a földrajzi piac megállapítására, jogsértés időtartamára, bizonyítékok körére, bizonyító erejükre, értékelésük jogszerűségére, az egységes, komplex és folyamatos jogsértés igazolására való alkalmasság megítélésére, illetőleg a bírságolás megfelelőségének, az elsőfokú bíróság eljárásával kapcsolatos kifogás (bizonyítás mellőzése) megalapozottságának vizsgálatára.

A IV. rendű felperes a Kúria ítéletét követően előterjesztett fellebbezés kiegészítésében a Kúria ítéletének indokolásában foglaltakra tekintettel ismételten hangsúlyozta, hogy az alperes a felperesek számára mindössze két nap határidőt biztosított a védett tanúkhöz felteendő kérdések előterjesztésére. A védett tanúk meghallgatásánál az alperes az eljárási szabályokat nyilvánvalóan megsértette, és indokolatlanul korlátozta a felperesek eljárási jogait, így a három védett tanú meghallgatása – különösen az általa feltenni javasolt kérdések tekintetében - a megismételt eljárásban megfelelő garanciák mellett mindenképpen szükséges. A védett tanúkon kívül beszerzett okirati bizonyítékok esetén ismételten hangsúlyozta, hogy az eljárás kezdetétől fogva hivatkozott arra, miszerint nem létezik C20-as beton vonatkozásában kartell megállapodás, mivel a transzportbeton egy, és nem feltétlenül leglényegesebb jellemzője a C20-as szilárdság, amelyet egyébként a felső vezetők is alátámasztottak. E körben a Budapesti Corvinus Egyetem Építőanyagok Tanszékének megkeresését indítványozta. Az egységes budapesti piac megállapítását is aggályosnak tartotta, hiszen a gyártástól a felhasználásig két óránál több nem telhet el. Kifejtette, hogy a további bizonyítási indítványokban szereplő tanúk meghallgatása is szükséges, különös

tekintettel a védett tanúk nyilatkozatában foglaltakra. A korábban indítványozott árszakértői bizonyítási indítványát is fenntartotta.

Az V. rendű felperes előkészítő iratában a korábbi fellebbezésében foglaltakat fenntartva kifejtette, hogy a Kúria ítélete alapján elengedhetetlen a védett tanúk szavahihetősége, a versenyfelügyeleti eljárással kapcsolatos motivációjuk, valamint a védett tanúk közötti esetleges kapcsolatfelvételek és egyeztetések vizsgálata. Vizsgálni kell azt is, hogy a felvett jegyzőkönyvek a pontos, jól követhető, indokolt, szó szerinti kritériumoknak megfelelnek-e. Értékelni kell, hogy az eljárás alá vontak számára kellő idő állt-e rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy a védett tanúkhöz kérdéseket intézzenek és nyilatkozatukra észrevételt tegyenek és kérdések feltételét indítványozhassák. Hangsúlyozta, hogy az alperes nem vizsgálta a védett tanúk szavahihetőségét, motivációit és azt, hogy kapcsolatban álltak-e egymással. A jegyzőkönyvezés nem felelt meg a Kúria által megfogalmazott követelményeknek, a felperesnek pedig nem volt joga kérdést intézni a tanúkhöz. A jegyzőkönyvekből kitűnik, hogy a védett tanúk tudomással bírtak egymás vallomásáról, és tudatosan összehangolták egymás nyilatkozatait. Ezen körülményeket az alperes jogsértően nem értékelte. Nyilatkozatukból kitűnt, hogy a védett tanúk árakkal és a nevekkal kapcsolatos emlékei egyik meghallgatásról a másikra hirtelen megváltoztak. A 2. tanú kifejezetten elismerte, hogy tudomással bír az 1. tanú vallomásáról. A jegyzőkönyvezés módja nyilvánvalóan nem felelt meg a Kúria által előírt követelményeknek. Mindezekre tekintettel az egyébként rendelkezésre álló bizonyítékok, nyomtatott diagramok, naplók és kézzel írott jegyzetek nem bizonyíthatják az alperes által feltételezett jogsértést.

Az alperes összefoglaló nyilatkozatában a fellebbezési ellenkérelmében és határozatában foglaltakat fenntartva az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Hangsúlyozta, hogy az eljárása során a védett tanúk meghallgatása a Ket. irányadó szabályainak maradéktalanul megfelelt. E körben részletesen kifejtette, hogy a meghallgatás módszere a Ket. alapelveivel összhangban állt, a kérdések adekvátak voltak, a felperesek által a 2. tanú esetében a vizsgálóval fennálló bizalmi viszonyra, illetve az alperes részéről a befolyásoló magatartásra történő utalások teljes egészében alaptalanok. A meghallgatás során megfelelően vizsgálta a tanúk objektivitását és motivációját. A felpereseknek a tanúk összebeszélésére, összehangolt nyilatkozatára vonatkozó feltételezései minden alap nélküliek, erre vonatkozóan bizonyítékot sem terjesztettek elő. Érvelése szerint a védett tanúk meghallgatására vonatkozó jegyzőkönyvet követően a felperesek részére biztosított határidő az észrevételeik, illetőleg kérdéseik megtételére elegendő volt, melyet az is alátámaszt, hogy egyikük sem élt ezzel a lehetőséggel. Összességében a meghallgatásra vonatkozó jegyzőkönyvek bár nem szó szerinti, a Ket-ben foglalt rendelkezéseknek maradéktalanul megfelelnek. A Kúria álláspontja is az volt, hogy a szó szerinti jegyzőkönyvezés csak szükség esetén merül fel, ennek a versenyeljárásban, amikor indokolt volt eleget is tett. Összességében a felperesnek a védett tanúk meghallgatásával összefüggő védekezési joga nem sérült, a védett tanúk meghallgatása körében jogszerűen járt el, és olyan eljárási szabálysértés, amely az ügy érdemét érintette, nem merült fel.

A II., III., IV. és V. rendű felperesek fellebbezése az alábbiak szerint alapos.

A Fővárosi Törvényszék az elsőfokú ítéletet a Pp. 253.§ (3) bekezdése szerint eljárva a felperesek fellebbezési kérelme és az alperesi ellenkérelem korlátai között vizsgálta. Ennek eredményeként azt állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság a Pp. 206.§-ában foglaltaknak megfelelően a rendelkezésre álló peradatok és bizonyítékok egyenként és a maguk összességében való értékelésével a tényállást alapvetően helyesen tárta fel, azonban az így megállapított tényállás

alapján a határozat jogszerűségét tekintve a másodfokú bíróság eltérő jogi következtetésekre jutott a következők szerint.

A jelen perben alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) XX. fejezete szerint elbírálandó közigazgatási perben az elsőfokú bíróságnak a felperesi kereseti kérelmek alapján az alperesi határozat jogszerűségéről kellett döntenie a keresetek és az az ellen előterjesztett ellenkérelem keretei között. A másodfokú bíróságnak a jelen másodfokú eljárásban az elsőfokú ítélet jogszerűségét kellett megítélnie a II., III., IV. és V. rendű felperesek fellebbezése és az alperesi ellenkérelem alapján, követve a Kúria Kfv.II.37.364/2017/26. számú felülvizsgálati ítéletében adott, az új, megismételt másodfokú eljárásra vonatkozó iránymutatását.

A másodfokú bíróság utal arra, hogy a II., III., IV. és V. rendű felperesek (a továbbiakban: felperesek) keresetükben egyaránt vitatták a jogsértés elkövetését és e körben vitatták az alperes határozatának megállapításait, ugyanakkor lényeges eljárási szabálysértések okán az alperesi határozat hatályon kívül helyezését kérték.

A törvényszék rámutat arra, hogy a bírói gyakorlat töretlen abban, hogy amennyiben a felperes súlyos, az ügy érdemére kiható eljárási szabálysértésre és anyagi jogi jogsértésre egyaránt hivatkozik, ebben az esetben elsődlegesen az eljárási szabálysértésről kell döntenie. Amennyiben a bíróság arra a következtetésre jut, hogy a közigazgatási eljárás során súlyos, az ügy érdemére kiható és a bírósági eljárásban sem orvosolható jogsértésre került sor - szükség esetén az alperes új eljárásra kötelezése mellett - a határozatot hatályon kívül kell helyezni, és ez esetben az ügy érdemét, az anyagi jogi vitákat érinteni nem lehet.

A felperesek a keresetükben hangsúlyosan hivatkoztak eljárási szabálysértésként a közigazgatási eljárás során az 1-3. tanúk védetté nyilvánítására. Sérelmezték a meghallgatásuk körülményeit, illetve a tanúkhöz intézhető kérdésekre kapott elégtelen időt (2 nap). E körben utaltak a tanúk motivációira, anyagi érdekeltiségére (28.000.000.- forintos informátori díj), a nem szó szerinti jegyzőkönyvezésre, a versenytársi minőségre, náci eszmékre, volt munkavállalói viszonyra és a megszűnés haragos voltára, a tisztességtelen és nem teljes körű tanúmeghallgatásra, a tanúvallomások előbb nem egybehangzó, majd túlzottan egységes voltára.

A törvényszék elfogadta – és egyet is értett – a Kúria azon álláspontjával, hogy a védetté nyilvánítás körében „a félelem” mindig az egyéntől és a körülményektől függ. A Kúria leszögezte, hogy az alperes a tanúkat helyesen részesítette védelemben, ennek törvényes alaki és tartalmi feltételei egyaránt teljesültek, amely jogi álláspont a jelen másodfokú eljárásra is irányadó. Az 1. tanú képviselőjében eljáró jogi képviselő a kérelem előterjesztésére vonatkozóan meghatalmazással rendelkezett, ezért az általa előadottak az 1. tanú nevében megtett nyilatkozatként voltak értékelendők, a kérelmekben előterjesztett indokok pedig a védetté nyilvánítást megalapozták.

A törvényszék álláspontja szerint a védett tanúk meghallgatásáról készült jegyzőkönyv szó szerinti vagy lényeges elemeket rögzítő vezetése is mindig az ügy eseti körülményeitől függ, de minden esetben szem előtt kell tartani a tanú érdekei mellett az eljárás alá vontak érdekeit is, így ezek között a tisztességes eljáráshoz, illetve a védekezéshez való jog érvényesülését.

Az Alkotmánybíróság az elmúlt időszakban több döntésében is hangsúlyozta az Alaptörvényben szabályozott tisztességes eljárás érvényesülésének kiemelt jelentőségét. Többek között a 19/2015. (VI.15.) AB határozatában leszögezte, hogy „a tisztességes eljáráshoz való jog az eljárás (mind a

közigazgatási hatósági, mind a bírósági eljárás) egészen végighúzódó olyan követelmény, mely akkor is sérülhet, ha egyébként az eljáró hatóságok, illetve bíróságok formálisan minden eljárási szabályt betartottak.”

A törvényszék elfogadta és magáévá tette a Kúria azon álláspontját, hogy az alperesi hatóság kompetenciája a közvetlen és közvetett bizonyítékok alapján egy logikai lánc mentén annak megítélése, hogy az általa megállapított tényállás alapján az eljárás alá vontak jogsértése megállapítható-e vagy sem. A perbeli esetben az alperes a tényállását és a jogsértés alapjául szolgáló bizonyítékokat a védett tanúk vallomására, táblázatra, spirálfüzetre és határidőnaplóra alapította. A Kúria a védett tanúkkal kapcsolatos felperesi fellebbezési érveket részletesen elemezte, az egyenként és összességében való elemzése alapján arra a következtetésre jutott, hogy a tanúk védetté nyilvánítása megalapozott és jogszerű volt. Akként döntött, hogy mivel a korábban eljárt másodfokú tanács a védetté nyilvánítást jogsértőnek tartva a tanúk vallomását a bizonyítékok sorából kizárta, ténylegesen nem foglalt állást és nem döntött - mert nem is vizsgálta - az alperesi bizonyítási eljárás jogszerűségéről. Nem vizsgálódott arról, hogy a jogsértés megállapításához a bizonyítékok elegendőek-e, illetőleg az alperes által elvégzett bizonyítékok értékelése e körben helytálló volt-e.

A Kúria akként foglalt állást, hogy a tanúk adatainak zártan kezelése törvényes volt, a vallomásaik bizonyítékként való értékelése nem kifogásolható. Azokról a kérdésekről, amelyekről a másodfokú bíróság korábban nem döntött, a megismételt eljárásban kell dönteni. E körben állást kell foglalni a védett tanúk meghallgatásának tisztességes és mindenre kiterjedő voltáról. Dönteni kell abban, hogy az alperes által követett bizonyítási módszer hibás vagy helyes volt-e és arról, hogy a tanúknak a megfelelő kérdéseket tették-e fel. A jegyzőkönyvezés szó szerint történt-e, feltárta-e az alperes a tanúk motivációját, objektivitását és egyeztetését vagy annak hiányát. Állást kell foglalni abban is, hogy a kérdés feltevésre a felperesek elegendő időt kaptak-e vagy sem, ezzel a védekezési lehetőségük elnehezült-e vagy sem. Amennyiben a törvényszék vizsgálata eredményeként az alperesi eljárás jogszerűnek minősül, ezt meg kell állapítani és ezt követően kerülhet sor a jogsértéssel kapcsolatos elsőfokú ítéleti – a hatósági megállapításokat érintő – rendelkezések érdemi vizsgálatára. Az anyagi jogi felvetésekkel összefüggésben a földrajzi piac, a jogsértés időtartama, a bizonyítékok bizonyító ereje, értékelésük jogszerűsége, a bizonyítékoknak az egységes folyamatos és komplex jogsértés igazolására való alkalmasságának a megítélése, a bírságolás megfelelősége és az elsőfokú bírósági eljárással kapcsolatos – a bizonyítás mellőzésével összefüggő – kifogás megalapozottságának vizsgálatára.

A megismételt eljárásra adott kúriai iránymutatás a másodfokú eljárásbeli vizsgálódás mikéntjét és annak sorrendjét is előírta. A Fővárosi Törvényszék álláspontja szerint ennek tükrében elsődlegesen a felperesek kereseti kérelmében megjelölt eljárási szabálysértésekről és azok súlyosságáról kellett állást foglalni.

A törvényszék kiemeli, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése alapján a jogorvoslati jog az ügyfél alapvető joga. Ez alapján a bíróságnak törvényi kötelezettsége a jogorvoslati jog érvényre juttatása. A felperesek kereseti érvelésére tekintettel abban kellett állást foglalni, hogy a közigazgatási eljárás során a tisztességes eljáráshoz, védekezéshez való jogaik sérültek-e, figyelemmel a védett tanúk meghallgatásának módszerére és körülményeire, a tanúk nyilatkozatának értékelésére, illetőleg a tanúk nyilatkozatára tett észrevétel tételének, illetőleg kérdés feltételének indítványozására nyitva álló határidőre is.

A törvényszék hangsúlyozza, hogy a másodfokú bíróságnak nem feladata annak pontos előírása, hogy az alperesnek a védett tanúk meghallgatását pontosan miként, milyen jegyzőkönyvezési formában kell lefolytatnia. A jegyzőkönyvezés szó szerinti, illetőleg lényegi elemeket tartalmazó rögzítése is jogszerű lehet, azonban a védett tanúkhöz kérdés feltevés indítványozására éppen a tisztességes eljárás és a védekezéshez való jog biztosítása érdekében az eljárás alá vontaknak módot és ezen belül kellő időt kell biztosítani. A kérdés feltevésre jelen eljárás során alperes által biztosított 2 nap a körülményektől függően elviekben elegendő lehetne, azonban az erre biztosított határidőnek elégnak kell lenni arra, hogy a vallomás megismerhető legyen, a kérdések megfogalmazásra kerülhessenek, azokat az eljárás alá vont az alperes elé terjessze, és azokat az alperes a tanúnak feltehesse. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a tanú a válaszát mikor és milyen módon adhatja meg, a válasz a kérdést indítványozóhoz hogyan jut el, és van-e lehetőség a válaszok által generált újonnan felmerült kérdések indítványozására, több eljárás alá vont esetében a kérdések és a válaszok mindenki számára történő megismerésére.

A jegyzőkönyv tartalmából a lényegi eljárási cselekményeknek, a tanúhoz intézett kérdéseknek és az azokra adott válaszoknak, valamint annak, hogy a jegyzőkönyv vezetése az eljárási szabályoknak maradéktalanul megfelelt, ki kell tűnnie és erre vonatkozóan a határozatban az alperesnek számot kell adnia.

A törvényszék úgy ítélte meg, hogy a jogszerűen védetté nyilvánított és ez okból ily módon meghallgatott tanúk esetében a tisztességes eljárás szabályai, különösen a kérdés feltevés joga körében, jelentősen sérültek. A védett tanúk meghallgatásával kapcsolatos ellentmondások súlyos, az ügy érdemi elbírálására kiható és a bírósági eljárásban sem orvosolható eljárási szabálysértést eredményeztek, amelynek orvoslása meghaladja a közigazgatási bíróságok hatáskörét, egyben csorbítaná az eljárás alá vont felperesek jogorvoslathoz való jogát is.

Amennyiben súlyos eljárási hiba megállapítására kerül sor, kizárólag akkor nincs helye hatályon kívül helyezésnek, ha az új eljárástól eredmény nem várható, a megismételt eljárásban a korabeli helyzet rekonstruálása nem lehetséges.

A törvényszék hangsúlyozza, hogy a védett tanúk személyét a felperesek felderítették ugyan, azonban a védett módon való ismételt meghallgatásuk és a felperesi kérdések indítványozása éppen a keresetekben előterjesztett kifogások (befolyásoltság, összebeszélés, motiváció, elfogultság stb.) tisztázása okán szükséges.

A törvényszék kiemeli, hogy önmagában a 28.000.000.- forint összegű informátori díj, a határidőnaplóban szereplő, a náci eszmékre utaló rajzok, illetőleg versenytársi cég alapítása az eljárás alá vont korábbi munkavállalójaként, az onnan haragos viszonytal történő távozás nem feltétlenül eredményezi a tanúk elfogultságát, ugyanakkor több körülmény fennállása esetén részletesen szükséges vizsgálni és tisztázni az ezzel összefüggésben felmerült kifogásokat és körülményeket, és ezzel összefüggésben az alperesnek határozott álláspontot kell kialakítani.

A másodfokú bíróság megállapította, hogy a védett tanúk meghallgatása körében a tanúk meghallgatásának körülményei, a rendelkezésre álló jegyzőkönyvek egyértelműen és megnyugtatóan nem támasztják alá a meghallgatás folyamatában a kérdések és a kérdésekre adott válaszok tartalmát, a felperesek által felvetett ellentmondások tisztázását. Mindebből következően - különösen a kérdés feltevésére biztosított két nap figyelembevételével - a felperesek tisztességes eljáráshoz és védekezéshez való joga sérült. A jelen ügy körülményeire és a felperesek által a védett

tanúk meghallgatásával és a védett tanúk személyével összefüggésben felvetett számtalan kifogásra tekintettel nem lehet a rendelkezésre álló iratok alapján a védett tanúk jogszerű meghallgatásáról és az ezzel kapcsolatos felperesi védekezéshez való jogról megnyugtatóan állást foglalni.

Mindezek folytán a törvényszék a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítélet II-V. rendű felperesekre vonatkozó részét megváltoztatva az alperes határozatát a Pp. 339. § (1) bekezdése alapján a II-V. rendű felperesekre vonatkozó részében hatályon kívül helyezte és vonatkozásukban az alperest új eljárásra kötelezte.

Az alperesnek az új eljárásban lehetőséget kell adnia a felpereseknek a kérdéseik megfelelő indítványozására. E körben a védett tanúk meghallgatását meg kell ismételni a tisztességes eljáráshoz való jog biztosításával. Lehetőség szerint egyidejű, de elkülönített, esetleg zárt láncú, a védett tanú felismerhetőségét kizáró, a védelmét szolgáló, de a vallomások, nyilatkozatok tartalmának megismerését nyomban lehetővé tevő kérdések indítványozását, és a nyomban felteendő választ, a válaszok által felmerülő újabb kérdések indítványozását a meghallgatás során a körülményekhez képest biztosítani kell. Lényeges körülmény az is, hogy mind a vizsgáló, mind a felperesek kérdéseinek és az azokra adott válaszoknak a védett tanúk meghallgatásából ki kell, hogy derüljenek. A bíróságnak nem feladata az alperes helyett a tisztességes eljáráshoz való jog biztosítása, illetőleg a védett tanúk meghallgatása, ezért a védett tanúk meghallgatását a közigazgatási eljárásban kell első ízben biztosítani.

Az új eljárásban az védett tanúk ismételt meghallgatásának eredményéhez képest kerülhet sor a felperesek által indítványozott további tanúk esetleges meghallgatására, illetőleg dönteni kell a további bizonyítási indítványokról (pl: szakértő) is. Az alperesnek az újabb határozatában a rendelkezésre álló bizonyítékok megfelelő értékelésével számot kell adnia a Kúria határozatának 43. pontjában foglaltakról, mert a bíróság csak ennek értékelését követően lesz abban a helyzetben, hogy annak jogszerűségéről döntsön. Az alperesnek a megismételt eljárás során figyelemmel kell lennie az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 141-143.§-aiban írtakra is.

A pervesztes alperes a Pp. 78.§-ának (1) bekezdése alapján köteles megfizetni a II., III., IV. és V. rendű felperesek első- és másodfokú együttes perköltségét külön-külön, amelynek mértékét a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3.§-ának (2) bekezdése alapján állapította meg a törvényszék, tekintettel az (5) és (6) bekezdés rendelkezéseire is.

Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 5.§-ának (1) bekezdés c) pontja alapján személyes illetékmentes alperesre tekintettel a II., III., IV. és V. rendű felperesek vonatkozásában a kereseti és fellebbezési illetéket az állam viseli.

Budapest, 2018. november 28.

Borsainé dr. Tóth Erzsébet s.k. a tanács elnöke
dr. Garáné dr. Horváth Diána s.k. bíró

dr. Szilas Judit s.k. előadó bíró